

Datum: 2025-06-11

Ärendenummer: SLK-2025-00517

Arbetsmarknadsdepartementet

a.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: a.iu@regeringskansliet.se

Diarienummer: A2025/00455

Göteborgs Stads yttrande över Remiss från Arbetsmarknadsdepartementet - Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Göteborgs Stad tillstyrker de flesta förslagen i betänkandet då flera av dem bedöms få en positiv påverkan på staden. Göteborgs Stad bedömer dock att förslaget om en tidsbegränsning av rätten till etableringsboende kan få negativa konsekvenser för staden och för de som omfattas av lagstiftningen. Nedan beskrivs Göteborgs Stads bedömningar av utredningens förslag.

Fördelning av nyanlända som omfattas av anvisning

Göteborgs Stad tillstyrker förslagen som rör fördelningen. Det är positivt att kommunerna ges möjlighet att påverka hur många nyanlända som ska tas emot genom att ange ett önskat kommunalt. Möjligheten till omfördelning mellan kommuner över landet kan gynna kommuner som vill ta emot fler nyanlända likväl som kommuner som vill ta emot färre.

Vidare tillstyrker Göteborgs Stad förslaget om nya kriterier i fördelningsmodellen. Att bostadsmarknaden och förekomsten av områden med problem kopplade till utanförskap ska påverka fördelningen, kan få till följd att en lägre andel kommer att anvisas till Göteborg. Det kan ha en positiv påverkan på staden utifrån arbetet med att minska segregationen.

Göteborgs Stad tillstyrker att ansvaret att besluta om kommunalt överförs till Migrationsverket, men vill påpeka att det är viktigt att myndigheten får förutsättningar att föra dialog med kommunerna för att det ska motsvara den kommunikation som länsstyrelserna ansvarar för idag.

Anvisningsförfarandet

Göteborgs Stad tillstyrker förslagen om anvisningsförfarandet. Staden bedömer dock att det måste säkerställas att Arbetsförmedlingen har förutsättningar att utföra det föreslagna uppdraget att kartlägga kvotflyktingar innan anvisning och föreslå lämpliga anvisningskommuner. Det finns annars en risk att uppgiften inte kommer att kunna genomföras.

Etableringsboende

Göteborgs Stad bedömer att det är positivt att lagstiftningen blir tydligare än idag och att detta kan leda till en större likvärdighet mellan kommunerna. Samtidigt är tre år en kort tid för att hitta en egen bostad i Göteborg.

Idag erbjuder staden nyanlända som tas emot enligt bosättningslagen boende under fyra till fem år. Hushåll som tidigare har tagits emot enligt bosättningslagen har haft svårt att hitta egna bostäder när avtalen på genomgångslägenheterna löpt ut efter den tiden. Förslaget om begränsning till tre år kan leda till ökad hemlöshet, försämrade uppväxtvillkor för barn som behöver bo i osäkra boendeförhållanden och flytta ofta samt en försvårad integrationsprocess. De bostäder som står att finna efter kort tid på bostadsmarknaden är antingen nyproducerade och dyra eller ligger i områden med socioekonomiska utmaningar. När fler nyanlända bosätter sig i dessa områden minskar stadens förutsättningar att minska segregationen.

Göteborgs Stad bedömer att förslaget att anvisningskommunens ansvar för etableringsboende ska kvarstå under tre år är positivt. Det fördröjer risken att nyanlända söker sig till andra kommuner och kanske dåliga boendelösningar för att de inte hittar bostad i bosättningskommunen.

I betänkandet föreslås att rätten till etableringsboende ska villkoras och att kommunerna får besluta om att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid om den nyanlände utan godtagbara skäl inte deltar i anvisat arbetsmarknadspolitiskt program. Arbetsförmedlingen ska lämna uppgifter om individers deltagande på kommunens begäran. Göteborgs Stads bedömning är att det är ytterst ovanligt att nyanlända inte deltar om de saknar godtagbara skäl för det, men att det kan bli en utökad uppgift för kommunen att begära ut uppgifter från Arbetsförmedlingen om detta är en kontroll som ska göras av alla i etableringsboende. Det framgår inte av betänkandet om avsikten är att kommunen ska genomföra regelbundna kontroller av samtliga eller begära uppgifter vid misstanke om att en individ inte deltar i etablering, och hur kommunen i så fall ska få indikation om detta.

Barns rätt till etableringsboende ska inte vara villkorad, vilket Göteborgs Stad bedömer är positivt. Samtidigt saknar utredningen ett resonemang kring följderna av att en vuxen individ kan förverka sin rätt till bostad enligt jordabalken, exempelvis på grund av störningar, men kommunen har fortsatt ansvar för etableringsboende utifrån barnets rättigheter. Även om hushållet inte får bo kvar i den förverkade bostaden måste kommunen i det läget erbjuda ett annat boende inom ramen för etableringsboendelagen. Följden av detta kan bli att den vuxna individen kan missköta sin bostad och förlora rätten till den mer än en gång, men utifrån barnets rättigheter få ett annat etableringsboende så länge treårsperioden inte har löpt ut.

I syfte att öka chansen för den nyanlände att få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden efter att rätten till etableringsboende löpt ut, föreslår utredningen att den kommun som ansvarar för att ordna etableringsboende ska erbjuda den nyanlände stöd i att söka bostad. Göteborgs Stad har erbjudit detta stöd för målgruppen sedan bosättningslagen trädde i kraft 2016. Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

Justering av den statliga ersättningen till kommuner

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget att kommunerna ska ersättas för uppgiften att ge nyanlända stöd i att söka bostad.

Övriga synpunkter

Betänkandet Kvalificering till socialförsäkring och ekonomiskt bistånd för vissa grupper (SOU 2025:53) har remitterats till bland annat Göteborgs Stad och ska besvaras senast den 15 augusti 2025.

Utredningen innehåller förslag om att begränsa rätten till bosättningsbaserade socialförsäkringsförmåner för nyanlända, vilket kan få konsekvensen att målgruppen för etableringsboende inte kommer att ha rätt till bostadsbidrag med flera försäkringsslag. Förutom att det får en påverkan på det ekonomiska biståndet, förväntas det också försvåra möjligheten att hitta en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden eftersom det kan vara svårt att finansiera hyran när möjligheten till bidrag försvinner. Detta kommer i synnerhet att drabba barnfamiljer som idag omfattas av rätten till bostadsbidrag med flera bosättningsbaserade förmåner.

Utöver förslaget om kvalificering finns det även andra utredningar och förslag som på olika sätt kan ha en påverkan på de förslag som framgår att betänkandet om Etableringsboendelagen. Göteborgs Stad bedömer att mängden utredningar och de korta remisstiderna försvårar möjligheten till överblick och en samlad analys över samtliga nya lagförslag inom området.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Ordföranden Jonas Attenius (S), Jörgen Fogelklou (SD) och Axel Josefson (M) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan.

Jenny Broman (V) och Karin Pleijel (MP) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från V och MP den 5 juni 2025 (bilaga A).

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att bifalla yrkandet från Jonas Attenius m fl.

Jörgen Fogelklou (SD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 6 juni 2025 (bilaga B)

Göteborg den 11 juni 2025

Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Lina Isaksson

BILAGA A

Yrkande

Vänsterpartiet, Miljöpartiet

2025-06-05

Nr 12

Yrkande angående Remiss från Arbetsmarknadsdepartementet - Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Göteborgs Stads yttrande över remissen Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35) justeras i enlighet med förslaget i detta yrkande.
2. I övrigt bifalla stadsledningskontorets förslag till beslut

Yrkandet

Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att Göteborgs Stad ska avstyrka förslagen i remissen. Vi anser därför att svaret ska justeras enligt nedan.

Göteborg stad yttrande över Etableringsboendelagen - Ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Göteborg stad avstyrker förslagen i en ny etableringsboendelag enligt betänkandet SOU 2025:35 i sin helhet.

Oförenlighet med rådande lagstiftning och internationella konventioner

Förslaget är oförenligt med flera lagar och internationella konventioner. Det underminerar tilliten till välfärdsstaten som ett stödjande snarare än kontrollerande system.

Rättighetsprinciperna som Sveriges lagar grundar sig på riskerar att undermineras.

Förslaget riskerar att innebära att gruppen nyanlända behandlas annorlunda, vilket kan utgöra grund för indirekt diskriminering. Förslaget innebär stigmatiserande särlösningar för en enskild grupp

Enligt 1 kap. 2 § regeringsformen ska den offentliga makten verka för "rätt till arbete, bostad och utbildning" och främja individens ekonomiska och sociala välfärd.

Bestämmelsen utgör ett konstitutionellt värde som bör vägleda all lagstiftning. Det föreslagna boendesystemet riskerar att skapa särlösningar för nyanlända där boendeformerna är tillfälliga och utan långsiktig trygghet. Detta strider mot grundlagens

ambition om jämlika levnadsvillkor och kan i praktiken försvåra möjligheterna till etablering och integration i samhället. Ett system där vissa personer får särskilda, mer begränsade rättigheter till boende, utan att det finns tydlig rätt till överklagan eller valfrihet, rimmar illa med principen om likabehandling och mänsklig värdighet.

Sedan 1 januari 2020 är barnkonventionen lag i Sverige. Lagen innebär att alla beslut som rör barn ska utgå från barnens bästa. När nyanlända sanktioneras ekonomiskt för att de väljer att bosätta sig på en annan plats än anvisad drabbar det barnet. Om ett barn undanhålls från sina familjemedlemmar på grund av anvisningsförfarandet så drabbar det också barnet.

Förslaget att en nyanländ person som tackar nej till en anvisad bosättning ska förlora rätten till ekonomiskt bistånd står i direkt konflikt med socialtjänstlagens portalparagraf och innebär ett avsteg från solidaritetens grund. Portalparagrafen slår fast att socialtjänsten ska verka på *demokratins och solidaritetens grund*, och att verksamheten ska främja människors *ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor* samt *aktivt deltagande i samhällslivet*. Den bygger alltså på grundläggande rättighetsprinciper och ett humanistiskt samhällsideal vilket förslaget inskränker. Förslaget innebär att människor som redan befinner sig i en utsatt situation riskerar att bli ännu mer utsatta.

Godtyckligt anvisningsförfarande

Förslaget innebär att kommuner ska kunna önska antal nyanlända och att de sedan ska fördelas av migrationsverket. Det finns flera problem i utredningens underlag och direktiv.

Utredningen utgår från att kommuners möjlighet till inflytande över fördelningen är överordnat exempelvis målet om jämn fördelning. Det är därför möjligt för enskilda kommuner att avstå mottagande så länge det totala mottagandebehovet kan tillgodoses genom ett frivilligt mottagande. Vi har under de senaste åren märkt av problem med kommuners ovilja att ta emot nyanlända, känt under fenomenet social dumpning. Vissa kommuner har länge tagit emot få eller inga nyanlända och det finns dokumenterade fall där kommuner betalat hyror och flyttkostnader för att kommunen ska lämna kommunen.

Av utredningens direktiv framgår att fördelningen ska ske utifrån *integrationskapaciteten* i respektive kommun. Begreppet är politiskt laddat men saknar saklig definition.

Utredningen gör inget arbete med att definiera begreppet. Detta är ett godtyckligt sätt att hantera frågan och leder till rättsosäkra processer för den enskilde. Den enskilde har rätt att förstå varför den anvisas till en särskild kommun, inte minst då det innebär ekonomiska konsekvenser för en redan utsatt grupp.

Vidare lyfter utredningen att kommuners möjlighet att anskaffa bostad ska vara vägledande för vilka kommuner som anvisas nyanlända. Utredningen har därför haft som utgångspunkt att situationen på den ordinarie bostadsmarknaden ska beaktas som ett kriterium i fördelningsförfarandet. Som utredningen själva konstaterar är detta svårt då balansen på bostadsmarknaden skattas av kommunerna själva. Det råder dessutom bostadsbrist i stora delar av landets kommuner. Att kommuners ovilja att ta emot nyanlända också riskerar att påverka kommunens bostadsbyggande är inte analyserat i utredningen.

Ökade sociala problem

Ambitionen med den nya lagstiftningen är att förenkla integrationen men förslaget leder till det motsatta. Att från statligt håll separera människor från deras familjer och nätverk ger de sämre chanser att komma in i samhället.

De som inte accepterar detta förfarande hamnar i ytterligare ekonomisk utsatthet vilket leder till ökade sociala problem.

Ett mottagande som främjar integration bör baseras på ett starkt välfärdssystem och ett tydligt rättighetsperspektiv. En politik som domineras av sanktioner och indragna bidrag för de asylsökande som, i likhet med andra invånare, vill besluta om sin egen bostadsort är inte gynnsamt för integrationen. Istället behövs ett mottagande med insatser av hög kvalitet och tillgänglighet underlättar för människor att starta sina nya liv i Sverige.

BILAGA B

Yttrande

2025-06-05

Ärende nr: SLK-2025-00517

Yttrande angående – Remiss från Arbetsmarknadsdepartementet - Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Yttrandet

Sverigedemokraterna tillstyrker flera av utredningens förslag, särskilt de som syftar till ökad tydlighet, kortare boendetider och villkorad rätt till etableringsboende. Samtidigt vill vi tydliggöra att vi ställer oss mer restriktiva än stadens officiella yttrande vad gäller vissa delar, och hade gärna sett att utredningen gått ännu längre i att tydligt koppla ansvar till egen försörjning.

Fördelning av nyanlända, behov av ett tydligare ansvarstagande

Vi välkomnar förslaget att fördelningen av nyanlända ska ta hänsyn till bostadsmarknadens förutsättningar och förekomsten av socioekonomiska utmaningar. Vi ser det som positivt att detta kan leda till färre anvisningar till Göteborg, vilket är helt i linje med våra återkommande förslag om att minska mottagandet till staden.

Vi anser att Göteborg fortsatt bör verka för att helt undantas från EBO-lagen, då denna lag kraftigt bidragit till ökad segregation, trångboddhet och parallellsamhällen i redan utsatta områden.

Etableringsboende, stödet ska inte vara kravlöst

Vi stödjer förslaget att rätten till etableringsboende tidsbegränsas till tre år. Vi vill dock betona att tre år är en generös tidsram i ett läge där många svenska medborgare står i långa bostadsköer och själva får ta ansvar för sin försörjning. Vi hade hellre sett en kortare period, exempelvis två år, för att öka incitamenten att snabbt söka egen försörjning och bostad.

Vi anser också att det är rimligt och nödvändigt att möjligheten till etableringsboende ska kunna upphöra i förtid vid uteblivet deltagande i etableringsprogram. Detta är ett grundläggande ansvar som måste följas om man får ta del av samhällets stöd. Det är därför helt i sin ordning att kommuner får möjlighet att besluta om att avbryta etableringsboende om nyanlända utan godtagbara skäl inte deltar i insatser. Sverigedemokraterna ser positivt på att detta innebär utökade kontroller och skarpare uppföljning.

Barnets rätt, men vuxnas ansvar måste tydliggöras

Vi ställer oss bakom att barns rätt till etableringsboende inte ska villkoras. Dock ser vi med oro på att detta kan missbrukas om vuxna individer får möjlighet att återkommande förverka sitt boende utan konsekvenser. Det behövs tydligare riktlinjer kring hur detta ska hanteras i praktiken, så att barns rättigheter inte används som svepskäl för att undvika personligt ansvar.

Stöd i bostadssökande - men inte en kommunal skyldighet för alltid

Sverigedemokraterna noterar att Göteborg redan idag erbjuder stöd i bostadssökande för nyanlända. Vi tillstyrker att detta stöd tydliggörs i lagstiftningen, men anser att det bör vara tidsbegränsat och kopplat till faktisk aktivitet från individens sida. Det är inte rimligt att kommunala resurser permanent binds upp för att underlätta etablering för personer som inte aktivt strävar efter självförsörjning.

Statlig ersättning och samordning

Vi tillstyrker att staten ska ersätta kommunerna för insatser kopplade till etableringsboende. Samtidigt vill vi betona att det är av största vikt att staten även tar ett större ansvar för att minska trycket på storstadskommuner. Staten bör i högre grad hänvisa nyanlända till kommuner med bättre förutsättningar för bosättning, i syfte att minska segregationen i städer som Göteborg.

Sverigedemokraterna ser i huvudsak positivt på att etableringsboendelagen föreslås reformeras. Samtidigt krävs en tydligare linje där ansvar, krav och incitament står i fokus - både för individen och för kommunerna. Vi är övertygade om att en mer kravbaserad integrationspolitik är avgörande för att vända utvecklingen i Göteborg.